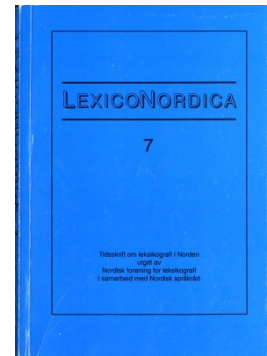

LexicoNordica

Titel: Leksikografikonference i Helsinki
Forfatter: Henning Bergenholtz, Irma Hyvärinen og Jarmo Korhonen
Kilde: LexicoNordica 7, 2000, s. 195-203
URL: <http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/lexn/issue/archive>

© LexicoNordica og forfatterne

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Søgbarhed

Artiklerne i de ældre LexicoNordica (1-16) er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.

Henning Bergenholtz/Irma Hyvärinen/Jarmo Korhonen

Leksikografikonference i Helsinki

I tiden 30.3–1.4.2000 blev der afholdt et internationalt leksikografisk symposium i Helsinki. Der deltog i alt 75 leksikografer fra Finland, Danmark, Tyskland og Ungarn. Konferencen var arrangeret af Jarmo Korhonen og Irma Hyvärinen fra Institut for Germanistik på Universitetet i Helsinki og af den finske DAAD-forening. Konferencen, der varede tre dage, havde et omfangsrigt program med i alt 21 foredrag.

Konferencen kan ses som en fortsættelse af to lignende konferencer i Jyväskylä i begyndelsen af 90erne og samtidig i relation til to løbende leksikografiske projekter. Det drejer sig dels om en tysk-finsk idiomordbog, som indgår i et tysk-finsk fraseologisk samarbejde, dels om en stor tysk-finsk ordbog, som har været under udarbejdelse i godt to år under ledelse af H. Bergenholtz, I. Hyvärinen og J. Korhonen. Metaleksikografiske undersøgelser i relation til disse projekter støttes af Det Finske Akademi og af DAAD (de tyske kooperationspartnere er Irmhild Barz, Hans Wellmann og Barbara Wotjak). Det samlede mål for projekterne er således på samme tid metaleksikografisk med tyngdepunkt i bilingvale problemstillinger og i praktisk bilingvalt ordbogsarbejde.

Konferencen havde et lidt bredere indhold, da foredragene ikke blot behandlede bilingviale, men også mono- og polylingviale problemstillinger. Man begyndte med mere generelle metaleksikografiske temaer, herefter fulgte bidrag til monolingval tysk og til monolingval leksikografi i almindelighed. Til slut samledes bidrag om tysk-nordisk og her særligt tysk-finsk leksikografi. Det noget tætte program blev blødt lidt op af receptioner i Goetheinstituttet og som afslutning på konferencen hos forlaget Werner Söderström, hvor medarbejderne berettede om forlagets ordbogsarbejde og gav rundvisning til de enkelte ordbogsværksteder.

De enkelte foredrag

Herbert E. Wiegand (Heidelberg) indledte rækken af foredrag med temaet "Augmentation i tyske printordbøger". Wiegands handout begyndte med et citat af Friedrich Dürrenmatt med eksempler på augmentative orddannelser: "Sie ist nicht nur *saulebenslustig* gewesen, *saureich* und *saukatholisch*, sondern auch *saus Schön*". Hvis det skal

oversættes til dansk, kommer det vel til at være under brug af *super-* eller *kanon-*. Sådanne augmentationsmorfemer kan man finde i monolingvale ordbøger som selvstændige lemmata, men også som dele af lemmatiserede orddannelser. Således findes *sau-* og *Sau-* i seks ordbøger, *Sauarbeit* i fire og *saudumm* i fem ud af otte ordbøger. Den leksikografiske fremstilling i de enkelte ordbøger er ifølge Wiegand ikke helt optimal. Han blev dog ikke stående ved denne kritik, men afsluttede foredraget med konkrete forslag til en bedre praksis, bl.a. følgende:

Bomben- /Erstglied in subst. Zss., bewirkt die Betonung des Zweitgliedes, z.B. Bombenerfolg/ umg. *drückt die Einschätzung aus, daß das im Zweitglied Genannte ganz besonders eindrucksvoll od. umfangreich ist*: Bombenaussicht, Bombenfigur, Bombengehalt, Bombenkondition. **6 sinnv.:** Klasse-, Mords-, Riesen-, Top-

Bombenerfolg, der (vgl. Bomben-) umg. *als besonders groß eingeschätzter Erfolg*. Sy: Mordserfolg, Riesenerfolg. Gleich sein erster Film wurde ein B. || Auf ihrer Europatournee feierte sie Bombenerfolge.

Csaba Földes (Veszprém) gik i sit foredrag på et strejftog i gråzonen mellem værkstedssprog, reklamesprog og direkte løgne: "Hvad kan vi kalde en stor ordbog? Om angivelser om en ordbogs størrelse". Som Földes ikke helt overraskende kunne påvise, foreligger der ingen klare relationer mellem navnene på ordbøger og disse ordbøgers omfang. En ungarsk ordbog har 10.000 lemmata, en anden 200.000, begge har navnet storordbog (Großwörterbuch). Sådan er det selvfølgelig ikke kun i Ungarn. Udtryk som storordbog, globalordbog, universalordbog, miniordbog eller maxiordbog siger intet eller næsten intet om ordbogens virkelige størrelse. Sådanne udtryk må forstås som navne, som i bedste fald bliver klarere gennem nøjagtige og også korrekte indholdsangivelser på ordbogens bagside, gennem en rigtig varedeklaration.

Mens man indtil for 20 år siden kunne føre heftige diskussioner om værdien af belægsamlinger ctr. tekstkorpora, hersker der i dag almindelig enighed om, at belægsamlinger kun kan have anden prioritet. Werner Scholze-Stubenrecht (Mannheim) viste i sit bidrag, hvordan man i dag arbejder med korpora i et stort forlag: "Internettet og den korpusbaserede leksikografi". Scholze-Stubenrecht gjorde overbevisende opmærksom på, at man i det daglige arbejde er nødt til at finde en balance mellem kvalitetssikring og den tidsmæssige faktor. Det

betyder, at et søgeprogram, som maksimalt behøver 2 minutter, vil blive valgt, selv om der findes et andet, som giver bedre resultater – men først efter en ventetid på op til 30 minutter.

Barbara Seelig (Potsdam) fremlagde i det næste foredrag konceptet til den nyeste tyske lærerordbog: "Nye leksikografiske veje i den nye de Gruyter ordbog Deutsch als Fremdsprache". Seelig gav et overblik over de enkelte leksikografiske problemfelter med argumenter for de afgørelser, som var blevet truffet af ordbogens forfattere. Ordbogen omfatter ca. 20.000 lemmata og lægger særlig vægt på den sprogsystemviden, som er nødvendig for at kunne producere tekster under brug af grundordforrådet. Hertil hører også udførlige angivelse om forhold, idet sådanne oplysninger anses for at være særligt relevante for en ordbog for udlændinge. Som noget nyt gives også en henvisning til ordfeltoversigter i ordbogens bagtekst.

Om mulighederne for at fremstille orddannelsessammenhæng i en ordbog talte Irmhild Barz (Leipzig): "Orddannelsesreder og ordfamilier i synkrone ensprogede ordbøger". Specielt i en lærerordbog vil, mente Barz, sådanne oplysninger være særligt nyttige, hvis lærerordbogen også skal være en lærordbog, dvs. en ordbog, som skal hjælpe ved sprogindlæring. Ved eksemplet *Gabel* (da. *gaffel*) blev der vist, hvordan orddannelser bliver inddraget i foreliggende ordbøger. Det sker dels ved hjælp af henvisninger hhv. dobbeltlemmata, dels gennem betydningsangivelser. Barz bragte interessante og også realistiske forslag, som byggede på de fremskridt, der er gjort i nyere ordbøger, herunder Augst's Wortfamilienwörterbuch og de to nye tyske lærerordbøger.

Eija Jokinen (Tampere) bidrog med diskussion om et orddannelsesproblem, som med udgangspunkt i det finske sprogs mulighed for verbaldannelser er et indlysende problem i tysk-finske ordbøger: "Om verbale sammensætninger med *hin* og *her* i ensprogede ordbøger under særlig hensyntagen til dannelser med *hinauf-/herauf-/hinunter-/herunter-*". De undersøgte ordbøger viste ingen større forskel i antal eller udvalg af de omtalte verbaldannelser, men betydelige i den måde, de blev fremstillet på i de enkelte ordbøger. Der blev argumenteret for en meget mere kompleks leksikografisk beskrivelse af sådanne verber, så ordbøgerne både vil kunne bruges ved problemer med tekstreception og -produktion.

I det følgende bidrag tog Norbert Richard Wolf (Würzburg) udgangspunkt i følgende tese: Verber har ud over en syntaktisk og en logisk valens også en semantisk valens, som fungerer som selektivfaktor for valget af verbets medspillere. "Kollokationer og semantisk valens i ensprogede ordbøger" var titlen på foredraget. Efter en kort diskussion af ordbogsartikler med forskellige verba dicendi i valens-

ordbøger gik Wolf nærmere ind på leksetet *ausrichten* (da. *meddele*) og dets leksikografiske beskrivelse i tre større tyske monolingvale ordbøger. Ud fra belæg fra Mannheimer Korpus (som er sammensat af Institut für deutsche Sprache i Mannheim) viste han herefter, hvordan artikler kunne se ud, hvis de ønskede at give en præcis oplysning om de enkelte verber semantiske valens.

Man kan ikke være uenig i, at en lærerordbog er nødt til at have et let forståeligt sprog, herunder en ikke for kompliceret sætningsbygning i de nødvendige forklaringer. Selvfølgelig var det endnu bedre, hvis sådanne forklaringer blev givet i brugerens modersmål, men dette krav kan i praksis ikke opfyldes over for alle brugere. Men måske kunne man prøve det i nogle tilfælde? Det var nu ikke problemstillingen i næste foredrag, hvor Hans Wellmann (Augsburg) gik ud fra, at en tysk lærerordbog for udlændinge har forklaringsproget tysk: "Definitions-sprogets syntaks". Dette tema blev diskuteret ud fra eksempler i foreliggende tyske lærerordbøger, hvor Wellmann (ikke uventet) fremhævede den enkle syntaks i sin egen ordbog (Langenscheidts Wörterbuch Deutsch als Fremdsprache) og kun forsigtigt kritiserede den nye konkurrerende ordbog, som Seelig havde fremlagt konceptet for. Det kunne han med lethed have gjort, sml. følgende uddrag fra Seelig's egne uddrag i det omdelte handout: "das im ersten Bestandteil Genannte betreffend" (ved artiklen *mäßig*-). Wellmann's krav om en meget enkel syntaks i lærerordbøger er i alle tilfælde rigtig og bliver kun modsagt af praksis i rigtig mange lærerordbøger.

Ulrich Breuer (Helsinki) bidrog med et foredrag med titlen "'daz bekennen sin selbes'. Om bekendelsens diakrone fremstilling ud fra foreliggende ensprogede ordbøger i tiden 1500 til 2000". I den første del af foredraget sammenlignede Breuer leksemerne *bekennen* og *sich bekennen* under hensyntagen til en semantisk-syntaktisk beskrivelsesmodel, som for hver verbalbetydning forudsætter udførlige morfologiske og syntaktiske valensangivelser. Herudfra blev den historiske semantiske udvikling af de nævnte verber udviklet. Det viste sig, at *bekennen* i den nævnte periode har fået indsnævret sit brugsområde i betydelig grad. Ud af de syv betydningsvarianter, som fandtes i tidlig nyhøjtysk, er der nu kun to tilbage. På den anden side er der kommet to nye varianter af *bekennen* og en ny af *sich bekennen* til i ordbøgernes beskrivelse af de nævnte verber.

Temaet selektion blev eksplicit tematiseret i tre af foredragene, den om lemmaselektion og selektion af angivelser blev indledt af Henning Bergenholtz (Århus): "Ydre og indre selektion i bilingvale ordbøger". I praksis diskuterede Bergenholtz ikke kun bilingvale problemstillinger, men også monolingvale. Han påpegede, at den metaleksikografiske

interesse for ydre selektion (lemmaselektion) er relativt beskedent, hvis man kun tæller bidrag, som alene behandler dette tema. Hvis man derimod også inddrager ordbogsanmeldelser og udredninger i forbindelser med andre leksikografiske temaer, er interessen dog kolossalt stor. I en undersøgelse af mere end 250 ordbogsanmeldelser handlede ikke mindre end 22% af udtalelserne om lemmaselektion. Om den indre selektion foreligger der betydeligt flere egne bidrag, idet der dog oftest samtidig behandles både selektion og anordning af angivelser. Bergenholtz' kritiserede foreliggende bidrag helt generelt ved at fastslå, at der mangler en gennemgående relaterende mellem ordbogsfunktioner og selektion.

Om sin netop færdigredigerede nye ordbog berettede Regina Hessky (Budapest): "Småbemærkninger om den tysk-ungarske håndordbog". Hessky berettede om rammebetingelserne, om forberedelsen af og om det samlede koncept for ordbogen, som omfatter i alt 40.000 lemmata. Ordbogen er især beregnet for ungarske brugere og har som primært genuint formål at give hjælp ved reception af tyske tekster. Ordbogsartiklerne er – anderledes end i de fleste bilingvale ordbøger – bygget således op, at alle fraseologiske angivelser er samlet i ordbogsartiklens "fod". Dette svarer til en praksis, som er almindelig i bl.a. visse større danske bilingvale ordbøger, men fx også i en ny dansk-nederlandsk ordbog. Derudover blev problemer med ækvivalentvalg, falske venner, ordbogseksempler og kollokationer diskuteret. Både eksempler og kollokationer er selekteret ud fra princippet, at kontrastivt relevante angivelser har første prioritet. Mere udførligt end i de fleste ordbøger indeholder den tysk-ungarske ordbog nøjagtige valensangivelser til både tysk og ungarsk.

Som den første af i alt tre bidrag til fagleksikografi hhv. terminografi berettede Irmeli Helin (Helsinki) om en planlagt ordbog: "Forovervejelser til udarbejdelse af en polylingval Handelsordbog". Der findes ikke nogen større finsk ordbog, som omfatter andelsbevægelsens fagtermer. Som første fase til en sådan ordbog har Helin udvalgt 2000 fagtermer, heraf har hun givet 500 en leksikografisk beskrivelse, som er gjort tilgængelig som cd-rom-ordbog og som online-ordbog på en hjemmeside under Universitet i Helsinki. På basis af dette forarbejde agter Helin i samarbejde med leksikografer i Østersølandene at udarbejde en andelsordbog med angivelser til først og fremmest sprogene, som tales i disse lande, som har en særlig relevans for den finske samhandel og samarbejde inden for andelsbevægelserne.

Der findes flere fremtidsforskere, som mener, at bøger og herunder i særdeleshed ordbøger vil være forsvundet i løbet af en overskuelig fremtid. Den tror vi nu ikke på, men på den anden side er forskellige

former for elektroniske ordbøger kommet for at blive. Det gælder nok særligt for online-ordbøger og i mindre grad for cd-rom-ordbøger. Ingo Heyse (Helsinki) kunne i sit foredrag "Tysk-svenske elektroniske og trykte ordbøger" påvise, at de foreliggende elektroniske ordbøger slet ikke gør brug af de nye mediers muligheder. Ud fra en analyse af en række ordbøger opstillede han en liste med krav, som elektroniske ordbøger i det mindste skulle opfylde: links, søgefunktioner, hjælpefunktioner, kopifunktion, interaktivitet, sætningseksempler, tilgang til tekstkorpora og derudover angivelser til kulturspecifika og til udtale.

Nina Martola (Helsinki) behandlede i sit foredrag "Lemmatisering af bestemte derivationstyper i en- og tosprogede ordbøger" en særlig problemstilling i lemmaselektionsproblematikken. Martola gik ud fra finske og finsk-svenske ordbøger og en finsk-tysk ordbog fra 70'erne og fra 90'erne. De undersøgte derivationstyper var perfektum participium af intransitive verber med endelserne *-ua/-yä* og de herudfra dannede egenskabsabstrakta og adverbier som fx *tottunut, tottuneisuus, tottuneesti*. Der foreligger, kunne Martola vise, en række usystematiske afgørelser, som kunne afhjælpes ved en samlet lemmatisering af alle de nævnte orddannelser. Det ville ikke dreje sig om et uoverskueligt stort antal. I alle tilfælde krævedes overvejelser om en noget mere nøjagtig definition af begrebet leksikalisering, en definition, som samtidig skulle være så klar, at den let vil kunne bruges i det praktiske ordbogsarbejde.

Marja Järventausta (Köln) berettede i sit foredrag med titlen "Hvor meget grammatik har man brug for i en tysk-finsk valensordbog?" om et ordbogsprojekt, som er planlagt i samarbejde med Irma Hyvärinen. Järventausta kunne overbevisende påvise det kendte faktum, at de foreliggende mono- og bilingvale valensordbøger har et notationssystem og en sådan grad af specialisering, at de er meget lidt brugervenlige. Hun plæderede for på samme tid nøjagtige, men også let forståelige valensangivelser i bilingvale ordbøger, især for fremmedsproglige ordbogsbrugere. Samtidig med brugervenligheden må der tages stilling til omfanget og fordelingen af de grammatiske angivelser, fx om de enten skal placeres i ordbogsartiklerne eller i ordbogsgrammatikken. Konkret fulgte der forslag til verberne *schreiben – kirjoittaa*, og det blev her hævdet, at især ikke-verbale egenskaber i målsproget burde indgå i en ordbogsgrammatik snarere end i selve ordbogsartiklerne.

Det tredje foredrag om selektion handlede om lemmaselektion til bilingvale økonomiske ordbøger. Paul Kostera (Joensuu/Savonlinna) talte om temaet "Lemmaselektion til den tysk-finske-tysk ordbog – et interaktiv-kybernetisk kontinuum". Med det sidste noget kryptiske udtryk mente Kostera en slags interaktion mellem ordbogsforfatter, ord-

bogsbrugere, ordbogsanmeldere og ordbogsforskere. Kostera henviste til egne erfaringer under revision af den nævnte økonomiske ordbog. Nogle af de erfaringer, der henvistes til, vil dog ikke være relevante for en ordbogs første udgave. Eksemplerne på den konkrete selektion viste, at der blev medtaget mange ord, som klart også indgår i almensprog, fx *verkaufen, wiederkaufen, rückerkaufen, wieder verkaufen*. (sælge, købe igen, købe tilbage, sælge igen). En sådan ordbog, som snarere er en handelsordbog, vil uden tvivl, især når også en stor mængde kollokationer medtages, være egnet som et brugbart værktøj ved oversættelse af handelstekster. Om man herfor virkelig kan gøre brug af og har brug for et helt interaktivt kontinuum af brugere og eksperter, er en anden sag.

Yderligere økonomiske ordbøger blev kritisk kommenteret af Thomas Stagneth (Helsinki) i et foredrag med titlen "En sammenligning af tysk-finsk-tysk økonomiske ordbøger". Der findes fire af den slags ordbøger på markedet, berettede Stagneth. Ingen af dem bedømte han som helt optimal, hvis de skulle bruges som hjælpeværktøj ved oversættelse af økonomiske tekster fra finsk til tysk: Der mangler vigtige termer, der mangler grammatiske angivelser og først og fremmest encyklopædiske angivelser. Stagneth's kritik virkede overbevisende. Alligevel vandt tilhørerne det indtryk, at Finland har et på sin vis overraskende stort udvalg af specialordbøger til dette felt.

Alle brugerundersøgelser viser, at udtaleangivelser hører til de oplysninger, som brugeren gør mindst brug af. Det er måske også bedst, hvis denne vane bibeholdes. Bertold Fuchs (Jyväskylä) kunne i sit foredrag "Udtaleangivelser i ordbogen af Rolf Klemmt og Ilkka Rekiaro" i hvert fald vise, at den undersøgte ordbog stort set kun indholdt forkerte eller unøjagtige udtaleangivelser. Hertil skal siges, at også tyske ensprogede ordbøger har mange tvivlsomme oplysninger, men forfatterne af den tysk-finske ordbog burde nok alligevel have skrevet af fra en sådan. I den undersøgte ordbog anføres *Whisky* med en kort endevokal, *Hobby* med en lang. Således skal også endevokalerne i *Echo/Dynamo* hhv. *Baby/Lady* være forskellige. Disse og mange andre eksempler fremførte Fuchs ubarmhjertigt og sluttede med det forslag, at forfatterne i næste udgave enten helt skulle udelade udtaleangivelserne eller i stedet bearbejde dem helt forfra.

I sit foredrag mit titlen "To sider af en ordbogsartikel – eller den praktiske leksikografs indfaldsvinkel og brugerperspektivet" prøvede Joachim Böger (Jyväskylä) at vise, hvordan ordbogsartikler burde være opbyggede for L2-brugere af bilingvale ordbøger. Som eksempel materiale fremdroges substantiviske og adjektiviske artikler i bilingvale ordbøger med finsk og tysk. Der blev vist, at på den ene side er der et stort

behov for mange slags oplysninger, men at man på den anden side kan miste orienteringen i for lange artikler uden en let tilgangsstruktur. De typografiske midler blev med rette fremhævet som et felt, hvor printordbøger kunne være meget bedre.

De to sidste bidrag behandlede begge ækvivalentvalg i verbartikler. I bidraget fra Irma Hyvärinen (Helsinki) var overskriften "Om kommunikationsverber i tekster og i ordbøger". Tysk og finsk er begge sprog, hvor præfiks- og partikelverber kan dannes i udstrakt grad. Det sker dog på forskellig vis, hvilket Hyvärinen viste med en del eksempler. Til verber med *fragen* som en del af verbet blev kodificeringen i tysk-finske ordbøger karakteriseret som udmærket, mens dette ikke gælder for finsk-tyske ordbøger. Fx blev der for verberne *kysyä*, *kysellä*, *kysäistä* angivet alt for få præfix- og partikelverber som ækvivalenter. Herefter fulgte ud fra et udlandsgermanistisk synspunkt kritiske betragtninger til de syntaktiske angivelser, som de nævnte verber var forsynet med. Til slut blev der ud fra undersøgelser af et finsk-tysk oversættelseskorpus vist, at de syntaktisk fakultative medspillere meget hyppigere blev udeladt i tyske end i finske tekster, hvis de ud fra konteksten var indlysende.

Til slut fulgte ordbogskritiske kommentarer i "Ækvivalentproblemer for præfiks- og partikelverber i tysk-finske ordbøger". Denne fremstilling tog også højde for relevante sprogtypologiske sammenhæng. De tyske præfiks- og partikelverber (= P-verber) blev beskrevet som semantisk gennemsigtige, dvs. med en forudsigelig betydning. Heroverfor står de præfiksløse finske verber som de eneste ækvivalentmuligheder. Til disse overvejelser blev der inddraget eksempler fra autentiske oversættelser. Dette kan ske ved hjælp af (1) flerordsforbindelser, (2) et verbum, der svarer til basisverbet, men uden hensyntagen til P, (3) et verbum, der kun svagt svarer til basisverbet, men med stor hensyntagen til P. Og endelig kan ækvivalenten (4) være helt forskellig fra det tyske P-verbum. Ved type (2) og (3) har kollokationerne den rolle, at kun de kan præcisere den ikke helt nøjagtige ækvivalent. Det sker i en lang række tilfælde i de foreliggende ordbøger, der også bruger forklarende parafraaser som tilføjelser til de lidt upræcise ækvivalenter.

Det er forudset, at proceedings skal offentliggøres i serien "Finnische Beiträge zur Germanistik" (udg. af I. Hyvärinen/J. Korhonen: Peter Lang Verlag). Bindet vil efter planen udkomme i midten af 2001.

Indtryk af konferencen

Konferencen gav anledning til at høre bidrag fra et meget bredt leksikografisk spektrum: monolingval, bilingval, polylingval leksikografi, både almensproglig og fagsproglig, oversættelsesordbøger, produktionsordbøger, lærerordbøger. De temaer, som klarest kan fremhæves som gennemgående, var: orddannelse, syntaks og selektion. En så bred leksikografisk vifte giver på en ene side ikke lejlighed til at fordybe sig i tilstrækkelig grad i enkelte problemer, til gengæld havde tilhørerne mulighed for at få et næsten samlet overblik over de vigtigste leksikografiske problemområder.

Til slut opfordrede konferenceledelsen til at komme med slutbemærkninger, bl.a. til de temaer, som ikke var blevet diskuteret, men også gerne generelle udsagn om leksikografiens nuværende status. Her blev der fremført tre områder:

- Det vil være en fordel, hvis man kunne anspore til en forsigtig normering af den måde, man anfører ordbøger i teksten og i litteraturangivelserne (konkret: skal man nu sige "de Gruyter Wörterbuch" eller "Kempcke" eller "Seelig"). Her vil også en vis normering af grammatiske angivelser være en fordel, særligt i sprog som tysk, hvor man kan komme i tvivl om, hvorvidt det nu hedder *der* Duden eller *das* Duden-DUW; og hvis man citerer ordbogen efter forfatteren, hedder det så *der* Kempcke, men *die* Seelig?
- Man burde i højere grad ikke bare tænke på, men også bidrage til at gøre ordbogsdidaktik til en naturlig del af mange studier.
- Og endelig blev der gjort opmærksom på, at man burde tænke højt om den status, som den praktiske leksikografi har og burde have, når man foretager videnskabelige bedømmelser, fx ved stillingsbesættelser.